

«ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ»

Πρόταση της ΔΕ ΤΟΥ ΓΕΩΤΕΕ/π.Κρήτης προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Επιμελητηρίου, τα Παραρτήματα του ΓΕΩΤΕΕ, τα μέλη της Ομάδας Εργασίας του ΓΕΩΤΕΕ και το Σύλλογο Εργαζομένων του ΕΛΓΑ.

1. Εισαγωγή.

Διανύουμε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από την εγκατάλειψη γεωργικών εκτάσεων, τη μείωση της αγροτικής παραγωγής, τη συρρίκνωση του γεωργικού εισοδήματος, τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού, την αβεβαιότητα στην ύπαιθρο και τη συνεχή επιδείνωση του εμπορικού γεωργικού ισοζυγίου της χώρας. Όλα τα παραπάνω συμβαδίζουν με το βάθεμα της απαξίωσης του γεωτεχνικού επαγγέλματος και την ένταση της ανεργίας στους κλάδους των γεωτεχνικών επιστημόνων (με εξαίρεση ίσως και ευτυχώς τους κτηνιάτρους). Τα παραπάνω προβλήματα οφείλονται κυρίως στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, στην ΚΑΠ, στις συνθήκες του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων και στα διαρθρωτικά προβλήματα της αγροτικής παραγωγής. Τα παραπάνω κρισιακά φαινόμενα επιδεινώνονται με την ύφεση στην εθνική οικονομία. Η ενδεδειγμένη απάντηση της πολιτικής στα παραπάνω θα ήταν η επεξεργασία και εφαρμογή ενός προγράμματος εξόδου του τομέα από την κρίση. Του προγράμματος εκείνου που θα περιελάμβανε εκτός των άλλων, ριζικές αλλαγές στους θεσμούς εκείνους που αποδεδειγμένα δεν μπορούν πλέον να υπηρετήσουν την ανάπτυξη (διάρθρωση παραγωγής, ΚΑΠ, συνθήκες εμπορίου – συν/κό κίνημα κλπ). Αντί γι' αυτά όμως η ηγεσία του ΥΠΑΑΤ επιλέγει κατά προτεραιότητα την αλλαγή του συστήματος αγροτικής ασφάλισης.

2. Λόγοι που επιβάλλουν την αλλαγή.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχετικού νομοσχεδίου η οποία έχει δοθεί στη δημοσιότητα (άρθρο 4), οι αλλαγές στο σύστημα ασφάλισης της αγροτικής παραγωγής στην Ελλάδα είναι επιβεβλημένες, εξ αιτίας της «μεγαλύτερης κρίσης του ΕΛΓΑ από την ίδρυσή του». Μια κρίση που η αιτιολογική έκθεση χαρακτηρίζει ως οικονομική, ως θεσμική, ως κρίση στα όρια του μη αναστρέψιμου. Σαν αίτια αυτής της

κρίσης αναφέρονται το βάρος των δανειακών εξυπηρετήσεων του ΕΛΓΑ και η αμφισβητούμενη από την ΕΕ αναγκαστική κρατική στήριξη.

3. Η δήθεν οικονομική κρίση του ΕΛΓΑ

Οι δανειακές υποχρεώσεις του ΕΛΓΑ (οικονομική κρίση), δεν είναι αποτέλεσμα αυτής καθαυτής της λειτουργίας του οργανισμού ή της κακής διαχείρισης των οικονομικών του, από τα όργανα διοίκησης και την υπηρεσία του. Είναι αποτέλεσμα των εκάστοτε κυβερνητικών επιλογών. Η ανάθεση στον ΕΛΓΑ των ΠΣΕΑ το 2001, (ανάθεση που έγινε ως αναγνώριση της επιτυχημένης πορείας του οργανισμού στα πεδία της καταγραφής, αξιολόγησης και αποτίμησης των ζημιών στην αγροτική παραγωγή), που αύξησε και τα λειτουργικά έξοδα του οργανισμού αλλά και τις ετήσιες υποχρεώσεις του για αποζημιώσεις, είναι η πιο χαρακτηριστική επιβεβαίωση της παραπάνω αλήθειας. Αναγνωρίζεται αυτή η αλήθεια από την αιτιολογική έκθεση (άρθρο 18), αποκρύβεται όμως ότι η μεγάλη επιβάρυνση του ΕΛΓΑ υπήρξε επειδή δεν προβλέφτηκε και ανάλογη αύξηση των πόρων του οργανισμού με την ανάθεση σ' αυτόν των ΠΣΕΑ. Προφανώς δεν προβλέφτηκε τότε αυτή η αύξηση των πόρων του οργανισμού, γιατί ήταν αυτονόητη εκείνη την εποχή η κάλυψη των δαπανών από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η σωρεία των κατ' «εξάιρεση ετήσιων αποζημιώσεων», οι εκάστοτε κυβερνητικές εντολές για την κάλυψη των δαπανών τους με δάνεια από τράπεζες, σε συνδυασμό με την εισφοροδιαφυγή, είναι οι άλλοι λόγοι που συνθέτουν το παζλ της οικονομικής κρίσης του ΕΛΓΑ. Η σωστή και **δίκαιη** πολιτική επιλογή επομένως, για την έξοδο του ΕΛΓΑ από την κρίση είναι η ανάληψη από το κράτος όλων των δανειακών υποχρεώσεων του οργανισμού (αφού εξ άλλου το ίδιο το κράτος και τις επέβαλε και τις εγγυήθηκε), και η πάταξη της εισφοροδιαφυγής. Αντίθετα το σχέδιο νόμου προβλέπει έναν **εντελώς άδικο** (και μάλλον ανεφάρμοστο) τρόπο κάλυψης των δανειακών υποχρεώσεων του ΕΛΓΑ. **Αντί να επιβάλει έστω και με ρύθμιση, ή με έκτακτη εισφορά στους μεσάζοντες, την είσπραξη των παρακρατηθέντων από τους ίδιους εισφορών, φορτώνει όλο το βάρος των δανειακών υποχρεώσεων στους μελλοντικούς αγρότες – δικαιούχους αποζημιώσεων, αφού θεσπίζει τη δυνατότητα οριζόντιας συμμετρικής μείωσης των ετήσιων χορηγούμενων αποζημιώσεων, ως μέσο κάλυψης των δανειακών υποχρεώσεων του ΕΛΓΑ** (άρθρο 8 της αιτιολ. έκθεσης).

4. Η δήθεν θεσμική κρίση του ΕΛΓΑ

Η ΕΕ (θεσμική κρίση) δεν έθεσε ποτέ ζήτημα για το χαρακτήρα του ΕΛΓΑ. Η ΕΕ αμφισβητεί τις κυβερνητικές επιλογές που βάφτιζαν ένα καθεστώς έμμεσης επιδότησης των αγροτών (κατ' εξάιρεση αποζημιώσεις) σε αποζημιώσεις από

ζημιογόνα αίτια. Δεν υπάρχει επομένως θεσμική κρίση. Ορθώς θεσπίζεται η κατάργηση των κατ' εξαίρεση αποζημιώσεων.

Χρησιμοποιείται παραπλανητικά η παραπάνω αμφισβήτηση της ΕΕ, για να δικαιολογηθεί η θέσπιση της λεγόμενης «επικουρικής προαιρετικής επιδοτούμενης ασφάλισης» μέσω ιδιωτικών επιχειρήσεων και αλληλοασφαλιστικών συνεταιρισμών, για τους κινδύνους που δεν καλύπτονται από τον ΕΛΓΑ (άρθρο 25 της αιτ. έκθεσης) με εντελώς ελαστικούς και ασαφείς όρους. Γιατί άραγε; Δυνατότητα ιδιωτικής ασφάλισης υπάρχει και στο σημερινό νομικό πλαίσιο των Συνεταιρισμών, οι οποίοι μάλιστα ίδρυσαν και σχετική εταιρεία (Συνεταιριστική Ασφαλιστική ΕΠΕ). Ούτε όμως η ίδια αυτή η εταιρεία προσανατολίστηκε προς τον τομέα της ασφάλισης της παραγωγής, ούτε οι αγρότες το ζήτησαν ποτέ. Αυτό συνέβη γιατί οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις στην Ελλάδα είναι μικρές. Λειτουργούν και προσπαθούν να επιβιώσουν σε ένα έντονα ανταγωνιστικό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Και έχουν πολύ υψηλό ρίσκο εξ αιτίας των αυξημένων κινδύνων. Θα εξακολουθήσουν να είναι μικρές ή το μέγεθος που πιθανά θα αποκτήσουν, δεν δημιουργεί σε καμιά περίπτωση την οικονομία κλίμακας που είναι ικανή να επωμιστεί το υψηλό ρίσκο. Ίσως επίσης να πρέπει να παραμείνουν μικρές. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αποκλείουν επομένως εντελώς τη δυνατότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, να αναλάβουν μέρος του υψηλού ασφαλιστικού ρίσκου, πέραν εκείνου που προβλέπεται και υπάρχει ήδη. Αποκλείεται επομένως η συμμετοχή τους σε ένα προαιρετικό – ιδιωτικό ασφαλιστικό σύστημα. Η θέσπιση επομένως αυτού του συστήματος μας παραπέμπει στο ανάλογο προηγούμενο του ΟΣΔΕ. Και εκεί είναι οι συνεταιρισμοί. Και εκεί οι συνεταιρισμοί καρπώνονται επιδοτήσεις (παρακράτηση ποσοστού της ενιαίας ενίσχυσης). Και εκεί εισπράττουν το γνωστό «χαράτσι» από τους παραγωγούς. Και εκεί βαφτίζουν το «χαράτσι» ως προαιρετικό (ελεύθερες τάχα αποφάσεις ΓΣ και ΔΣ των ΕΑΣ). Αυτό το σύστημα θα είναι τόσο συμβατό με την κοινοτική νομοθεσία (άρθρο 10) όσο συμβατό κατ' αναλογία είναι και το ΟΣΔΕ.

5. Οι πόροι του ΕΛΓΑ. (άρθρο 9).

Το Σ/Ν τροποποιεί τον τρόπο είσπραξης των εισφορών υπέρ ΕΛΓΑ και φιλοδοξεί να πατάξει την εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή. **Το προτεινόμενο σύστημα όμως αν και φαίνεται αποτελεσματικότερο, είναι άδικο.** Και είναι άδικο γιατί επιβάλλει την καταβολή της εισφοράς ακόμα και στη περίπτωση που δεν υπάρχει εισόδημα εξ αιτίας κάποιας ζημιάς. Ο σημερινός τρόπος επιβολής της εισφοράς, δεν γίνεται με βάση το τεκμαρτό εισόδημα των αγροτών όπως υποστηρίζεται στην αιτιολογική έκθεση (άρθρο 24), πράγμα που γεννά απορίες σχετικά με την γνώση του αντικειμένου από τους συντάχτες του Ν/Σ. Το Σ/Ν δείχνει να παραγνωρίζει ότι για την εισφοροδιαφυγή δεν ευθύνονται οι αγρότες αλλά οι έμποροι (ιδιωτικοί ή συνεταιριστικοί) που εισπράττουν την εισφορά χωρίς να την αποδίδουν. **Η θέσπιση συστήματος είσπραξης της ειδικής εισφοράς ως παρακράτησης από την επιστροφή του ΦΠΑ**

από τις ΔΟΥ και στη βάση των τιμολογίων που προσκομίζουν οι αγρότες γι' αυτό το λόγο, θα διασφαλίσει την είσπραξη του μεγαλύτερου μέρους της εισφοράς. Το υπόλοιπο θα εξασφαλιστεί μέσω των διασταυρωτικών ελέγχων των ΔΟΥ και την ίδρυση σχετικής υπηρεσίας παρακολούθησης και ελέγχου στον ΕΛΓΑ.

Κατά τη γνώμη του ΓΕΩΤΕΕ και υπό τις παρούσες συνθήκες, η δαπάνη για την ασφάλιση της αγροτικής παραγωγής δεν πρέπει να βαρύνει μόνο τους αγρότες, αλλά και όλους εκείνους που δραστηριοποιούνται στο εμπόριο των ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Ποσοστό επομένως του φόρου εισοδήματος των εμπόρων θα μπορούσε να ενισχύσει τους πόρους του ΕΛΓΑ.

6. Τα ΠΣΕΑ. (άρθρο 13).

«Ο εκσυγχρονισμός και η ορθολογική λειτουργία των ΠΣΕΑ, θα συμβάλλει στην ολοκλήρωση του συστήματος ασφάλειας και ασφάλισης της γεωργικής παραγωγής και του αγροτικού κεφαλαίου». Αυτός είναι ο στόχος του Ν/Σ. Σύμφωνα πάντα με την αιτιολογική έκθεση που έχει δοθεί στη δημοσιότητα, επιλέγεται η αφαίρεση της αρμοδιότητας των ΠΣΕΑ από τον ΕΛΓΑ. Γιατί όμως αυτός ο στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί από τον ΕΛΓΑ; Δεν αναγνωρίζεται ως αξιόλογη και θετική η τεχνογνωσία που ήδη έχει αποκτήσει ο ΕΛΓΑ στην έγκαιρη παρέμβαση, καταγραφή, αξιολόγηση, και αποτίμηση των ζημιών από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα; Δεν ήταν ακριβώς αυτή η τεχνογνωσία που οδήγησε στην ανάθεση στον ΕΛΓΑ των ΠΣΕΑ το 2001; Απέτυχε αυτή η επιλογή; Γιατί θα πρέπει να επανέλθει το σύστημα εκεί απ' όπου έφυγε; Θα επιτευχθεί καλύτερα αυτός ο στόχος από την νέα υπηρεσία διαχείρισης κρίσεων του ΥΠΑΑΤ; Από ένα ΥΠΑΑΤ που δεν διαθέτει σήμερα υπηρεσίες στην Περιφέρεια; Και δεν ξέρουμε αν και σε πιο βαθμό θα διαθέτει και αύριο; Γιατί δεν υπάρχει καμιά αιτιολόγηση της επιλογής να αφαιρεθούν από τον ΕΛΓΑ τα ΠΣΕΑ;

Κατά την άποψη του ΓΕΩΤΕΕ ο ΕΛΓΑ ανταποκρίθηκε πλήρως και με επιτυχία στην διαχείριση των ΠΣΕΑ. Το μόνο πρόβλημα ήταν η αδυναμία ή η άρνηση των εκάστοτε κυβερνήσεων να καλύψουν το κόστος των ΠΣΕΑ από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ο εκσυγχρονισμός και η ορθολογική λειτουργία των ΠΣΕΑ, επιτυγχάνεται μόνο μέσω της αξιοποίησης της τεχνογνωσίας του ΕΛΓΑ (είναι η μόνη που υπάρχει στην Ελλάδα), του διαχωρισμού της δραστηριότητας εντός του οργανισμού και με την εγγραφή στον κρατικό προϋπολογισμό της ετήσιας σχετικής δαπάνης του ΕΛΓΑ.

7. Ανώτατο όριο ετήσιας αποζημίωσης (άρθρο 6).

Με το Ν/Σ θεσπίζεται ο ισοσκελισμός των ετήσιων αποζημιώσεων που καταβάλει ο ΕΛΓΑ με τα ετήσια έσοδά του από την ειδική εισφορά και άλλες πηγές χρηματοδότησης. Προβλέπεται δηλαδή, πως αν οι αποζημιώσεις είναι υψηλότερες από

τα έσοδα σε ετήσια βάση, θα γίνεται οριζόντια, συμμετρική και αναλογική περικοπή τους. Αν δηλαδή αδρανήσει ο μηχανισμός είσπραξης της ειδικής εισφοράς, ή αν συνεχιστεί η εισφοροδιαφυγή, τότε θα μειώνονται και οι αποζημιώσεις. Έτσι όμως καταργείται η αντικειμενικότητα στην αποτίμηση των ζημιών και καθιερώνεται ένας ανεπίτρεπτος υποκειμενισμός. Σε συνθήκες κρίσης στην αγροτική οικονομία, και στις συνθήκες της παρατηρούμενης μείωσης της αγροτικής παραγωγής, η προβλεπόμενη ρύθμιση ισοδυναμεί με τη σταδιακή απαξίωση του συνόλου της αγροτικής ασφάλισης, σε βαθμό που να διερωτάται κανείς: επιδιώκονται πράγματι όλα όσα αναφέρονται στα εδάφια α,β,γ,δ,ε του άρθρου 2 της αιτιολογικής έκθεσης ή σχεδιάζεται μοιρολατρικά η προσαρμογή του συστήματος αγροτικής ασφάλισης, στην κατιούσα πορεία της αγροτικής παραγωγής, ώστε να επιδράσει σ' αυτήν, να την επιταχύνει και να την οδηγήσει μια ώρα αρχύτερα στο θάνατο; Η ΔΕ του ΓΕΩΤΕΕ/π.Κρήτης δεν θέλει να πιστέψει ότι αυτό είναι στις προθέσεις της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΑΑΤ.

8. Η πρόταση του ΓΕΩΤΕΕ/π.Κρήτης

Ο ΕΛΓΑ είναι οργανισμός κοινής ωφέλειας με σκοπό την ασφάλιση και την ενεργητική προστασία της γεωργικής παραγωγής και του ζωικού κεφαλαίου. Ο ίδιος είναι μηχανισμός χορήγησης κρατικών οικονομικών ενισχύσεων, για την αντιστάθμιση των ζημιών στη γεωργική παραγωγή που προκαλούνται από θεομηνίες, απρόβλεπτα γεγονότα και δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

Η ασφάλιση της αγροτικής παραγωγής είναι και διατηρείται υποχρεωτική. Οι αγρότες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα από το νόμο της επιλογής και της ιδιωτικής ασφάλισης της παραγωγής τους, κατά τον ίδιο τρόπο που οι ασφαλισμένοι του ΙΚΑ μπορούν να έχουν και ιδιωτική ασφάλεια. Αυτό όμως δεν πρέπει να τους απαλλάσσει από την υποχρεωτικότητα και δεν πρέπει να επιτρέπεται η επιδότηση του ασφαλιστρού. Αντίθετα η επιδότηση αυτή (αν υπάρχει) θα πρέπει να αποτελεί πόρο του ΕΛΓΑ.

Οι πόροι του ΕΛΓΑ προέρχονται από την ειδική εισφορά των αγροτών, από τον κρατικό προϋπολογισμό και άλλες πηγές (προγράμματα ΕΕ) κ.ά. Το σημερινό χρέος του ΕΛΓΑ διαγράφεται και αναλαμβάνεται από το κράτος. Διαχωρίζεται η διαχείριση των αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ, από εκείνη των κρατικών οικονομικών ενισχύσεων οι οποίες εγγράφονται στον κρατικό προϋπολογισμό και καταβάλλονται από το κράτος στον οργανισμό. Διατηρείται το σημερινό σύστημα επιβολής της ειδικής εισφοράς με παράλληλη καθιέρωση συστήματος διασταύρωσης των στοιχείων από τις ΔΟΥ για την πάταξη της εισφοροδιαφυγής. **Ιδρύεται στον ΕΛΓΑ υπηρεσία παρακολούθησης και ελέγχου των εισπράξεων από τις ΔΟΥ της ειδικής ασφαλιστικής εισφοράς.**

Τηρούνται αυστηρά οι κανονισμοί του ΕΛΓΑ και απαγορεύονται οι κατ' εξαίρεση αποζημιώσεις.

9. Επίλογος

Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχει η «παλιά γεωργία» των εκτατικών καλλιεργειών, των μεγάλων επιδοτήσεων και των αδιάφορων για την ποιότητα παραγωγών. Πρόκειται για τη γεωργία που σαπίζει. Δίπλα όμως σ' αυτήν κτίζεται χρόνο με το χρόνο και η νέα γεωργία των οργανωμένων εκμεταλλεύσεων, που εστιάζει στις ανάγκες της αγοράς, διαχειρίζεται την τεχνολογία και τις εισροές με σεβασμό στο περιβάλλον, ακολουθεί μοντέρνες μεθόδους μάρκετινγκ και αξιοποιεί τις δυνατότητες που προσφέρει η ΚΑΠ. Αυτή η γεωργία είναι το μέλλον. Το γεωργοασφαλιστικό σύστημα της χώρας οφείλει να απαλύνει τις συνέπειες της σήψης στη παλιά γεωργία και να δίνει φτερά στη νέα. Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις της παλιάς γεωργίας δεν αντέχουν το βάρος του υψηλού ρίσκου της ασφάλειάς τους. Και οι άλλες της νέας γεωργίας ούτε αντέχουν, ούτε πρέπει να το επωμιστούν. Στις σημερινές συνθήκες που η χώρα αναζητά ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης η νέα γεωργία αποτελεί μια από τις απαντήσεις της αναζήτησης. Ο ΕΛΓΑ που υπηρέτησε με επιτυχία επί σειρά ετών και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες την ασφάλιση των αγροτών, είναι ο μόνος οργανισμός που εγγυάται τα παραπάνω.

Το ΓΕΩΤΕΕ/π.Κρήτης αναγνωρίζει την ύπαρξη προβλημάτων στην εν γένει λειτουργία του ΕΛΓΑ. Αναγνωρίζει την επέκταση των κινδύνων εξ αιτίας της κλιματικής αλλαγής. Θεωρεί επιβεβλημένη την παρέμβαση του ασφαλιστικού συστήματος και στα ρίσκα από την ελεύθερη αγορά. Η αντιμετώπιση όμως των παραπάνω νέων προκλήσεων μπορεί να υπάρξει στα πλαίσια τροποποίησης των κανονισμών του ΕΛΓΑ. Γι' αυτό το Παράρτημα του Επιμελητηρίου προτείνει:

➤ **Με απόφαση της κ. Υπουργού να συγκροτηθεί και ενεργοποιηθεί άμεσα ομάδα εργασίας, για την αναμόρφωση των κανονισμών του ΕΛΓΑ, με τη συμμετοχή εκπροσώπων του ΥΠΑΑΤ, του ΥΠ. Οικον., του ΓΕΩΤΕΕ, του ΕΛΓΑ, των εργαζομένων του ΕΛΓΑ, της ΠΑΣΕΓΕΣ, της ΓΕΣΑΣΕ, της ΣΥΔΑΣΕ και της ΠΕΝΑ.**